

לזכר יצחק רבין

השירות הבולאי נערך להנפקה
מהירה של בול זיכרון זמן קצר
לאחר רצח רבין

בדרך כלל, הנפקה של בול דואר חדש היא תהליך
האורך חודשים רבים, ודורש אישורים רבים ותיאומים
רבים עם כל הגורמים המעורבים בתהליך היצירה. מיד
לאחר רצח ראש הממשלה יצחק רבין פעל השירות
הבולאי במהירות ורתם את כל האחרים להנפקת הבול
בתוך חודש אחד מיום הרצח.

[illegible]

בול לזכר יצחק רבין

חודש לאחר מכן, ב-5 בדצמבר 1995, הונפק על ידי השירות הבולאי של ישראל בול מיוחד לזכרו של ראש הממשלה שנרצח. ההנפקה המהירה של הבול החדש נועדה להביע את תחושת הזעזוע שפקדה את מרבית תושבי מדינת ישראל לנוכח הרצח הנורא.

מזיכרונות מנהל השירות הבולאי

בחודש ינואר 2000 פרסם ינון ביילין, מנהל השירות הבולאי, מאמר במגזין שובל (גיליון 37) בו תיאר את התהליך שהוביל להנפקה המהירה של בול הזיכרון ליצחק רבין:

על דבר ההתנקשות ביצחק רבין, ראש ממשלת ישראל, נודע לי בביתי, כרבים מאזרחי המדינה... לאחר שאיתן הבר הודיע שיצחק רבין מת מפצעיו, הייתי מוכה צער והלם. אז הבזיק בראשי הרעיון שחובת המדינה היא לכבד את זכרו של ראש הממשלה שנרצח על גבי בול, אולם הפעם באופן חריג לבצע זאת במהירות ובנחישות.

צלצלתי מיד אל יצחק גרנות, הממונה על תכנון וייצור בולי ישראל בשירות הבולאי, וביקשתי להתכונן במהירות להנפקת הבול... החלטתי להפעיל את השירות הבולאי למבצע הנצחה הולם וראוי, שכמותו טרם היה.

במשך השעון שלאחר ההודעה קיימתי שיחות טלפון עם חברי להנהלת השירות הבולאי, ולמעשה עוד באותו לילה יצאנו לדרך.

באותו זמן נתגבשה בליבי החלטה נוספת והיא שיש להנפיק את הבול ליום השלושים לרצח.

מזיכרונות מנהל השירות הבולאי

כאן המקום לציין, כי בולים לזכרם של נשיאי המדינה וראשי ממשלתה שהלכו לעולמם, מונפקים בדרך כלל ליום השנה הראשון לפטירתם. במקרה טרגי זה חשתי, שחייבים לבטא את הצער על ידי צעד יוצא דופן שיבטא את השינוי הזה.

ביום ראשון, 5 בנובמבר 1995, החלה העבודה על הנפקת הבול החדש:

הגעתי למשרדי השירות הבולאי בשעה 6:00 בבוקר, ומיד שלחתי מכתב אל שרת התקשורת שולמית אלוני ובו בקשה רשמית לאישור הבול על ידה ועל ידי ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים. במשרדי השירות הבולאי ביפו החלה תכונה בלתי רגילה. הצעות רבות הקשורות להנפקת הבול הועלו במהירות, תוך בחינה מדוקדקת של כל ההשלכות האפשריות... הנהלת השירות הבולאי שקלה את נושא התכנים של הבול, את נושא הערך הנקוב, את ההכנות הטכניות לקראת ההדפסה, את משמעות לוח הזמנים והשפעתו על ההנפקות הרגילות המתוכננות זמן רב מראש, ואת כל האירועים והאישים שהיה מקום לערב בקבלת ההחלטות ובביצוען.

מזיכרונות מנהל השירות הבולאי

היה צורך לטפל בדחיפות בתיאומים שונים עם המדפיס הממשלתי, עם אגפי הכספים, התפעול והשיווק ברשות הדואר, עם דוברות רשות הדואר, לטפל בזכויות יוצרים שונות, במעצבים, וכמובן עם לשכת ראש הממשלה.

במקביל לתהליכי האישור הפורמלי, החל יצחק גרנות, שהוא מעצב גראפי שלזכותו ניתן לזקוף את עיצובם המוצלח של כמה מבולי ישראל, לעבוד לבקשתי על תכנון הבול, תוך הסתייעות בשירותי גרפיקה ממוחשבת של המעצב יגאל גבאי. כבסיס לבול בחרנו דיוקן רשמי של יצחק רבין, אשר צולם על ידי יעקב סהר, ראש לשכת הצילום הממשלתית. במקביל להתקדמות המהירה של העיצוב, עלתה שאלת הערך הנקוב של הבול... הוחלט לקבוע ערך נקוב גבוה, בלתי תלוי בתעריפי דואר קיימים, כך שהבול יוכל לשרת את הציבור תקופה ממושכת בלא הגבלה של שינוי תעריפים. מצאתי לנכון לקבל מהדרג הפוליטי את החלטתו בקשר לנושא הערך הנקוב, אשר במקרה ספציפי זה חורג מגבולותיו הרגילים ומגיע למחוזות טעוני רגשות... שרת התקשורת החליטה כי לבול יקבע ערך נקוב גבוה, והוחלט על 5 ש"ח.

מזיכרונות מנהל השירות הבולאי

בחודש דצמבר 2000 התפרסם במגזין שובל (גיליון 40) המשך המאמר של ינון ביילין, בו תיאר את התהליך שהוביל להנפקה המהירה של בול הזיכרון ליצחק רבין:

ב-12 בנובמבר 1995 אישרה ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים, בראשות השר עוזי ברעם, את הנפקת הבול לזכרו של יצחק רבין. תהליכי ההכנה לדפוס נמשכו באינטנסיביות רבה. עובדי דפוס לזין אפשטיין (שם הודפס הבול) ועובדי המדפיס הממשלתי (האחראים על הכנת הנייר, הניקבוב והמיון) כולם התייחסו בחרדת קודש לעבודה. כך גם כל אותם גופים רבים שהיו קשורים בהנפקת הבול: אקו"ם (זכויות יוצרים), מתרגמים, מכוני גרפיקה ממוחשבת, מדפיסים, נהגים, סבלים, כל עובדי השירות הבולאי, עובדים רבים מאוד ברשות הדואר, עיריות, גופים ציבוריים ועוד.

יום ההופעה התקיים כמתוכנן ובמלאת 30 יום לרצח... לאיש אין ספק, כי הרצח היה אחד האירועים הטראגיים ביותר בתולדות ישראל, והוא מצא את מקומו בהיסטוריה הבולאית של מדינת ישראל באופן מיוחד ותוך חרדת קודש.

הבול לזכר יצחק רבין

הבול הונפק ב-5 בדצמבר 1995, ביום השלושים לרצח.

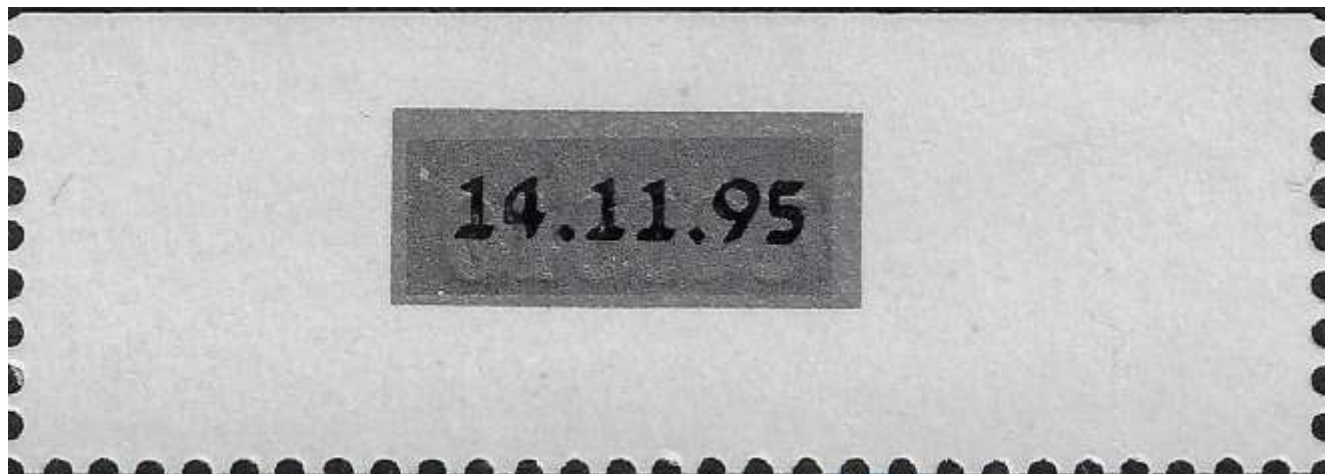
מחיר הפזיזות

לעבודה המהירה על הנפקת הבול היה גם מחיר שהוביל לתקלה במהלך ההדפסה, ולפעילות נוספת שנדרשה על מנת לתקן את התקלה. בפינה הימנית העליונה של גיליון הבולים נהוג לציין את התאריך בו בוצעה ההדפסה. עיון בצמודת הלוח של בול יצחק רבין מגלה כי נרשם בו התאריך 14.11.95.

מחיר הפזיזות

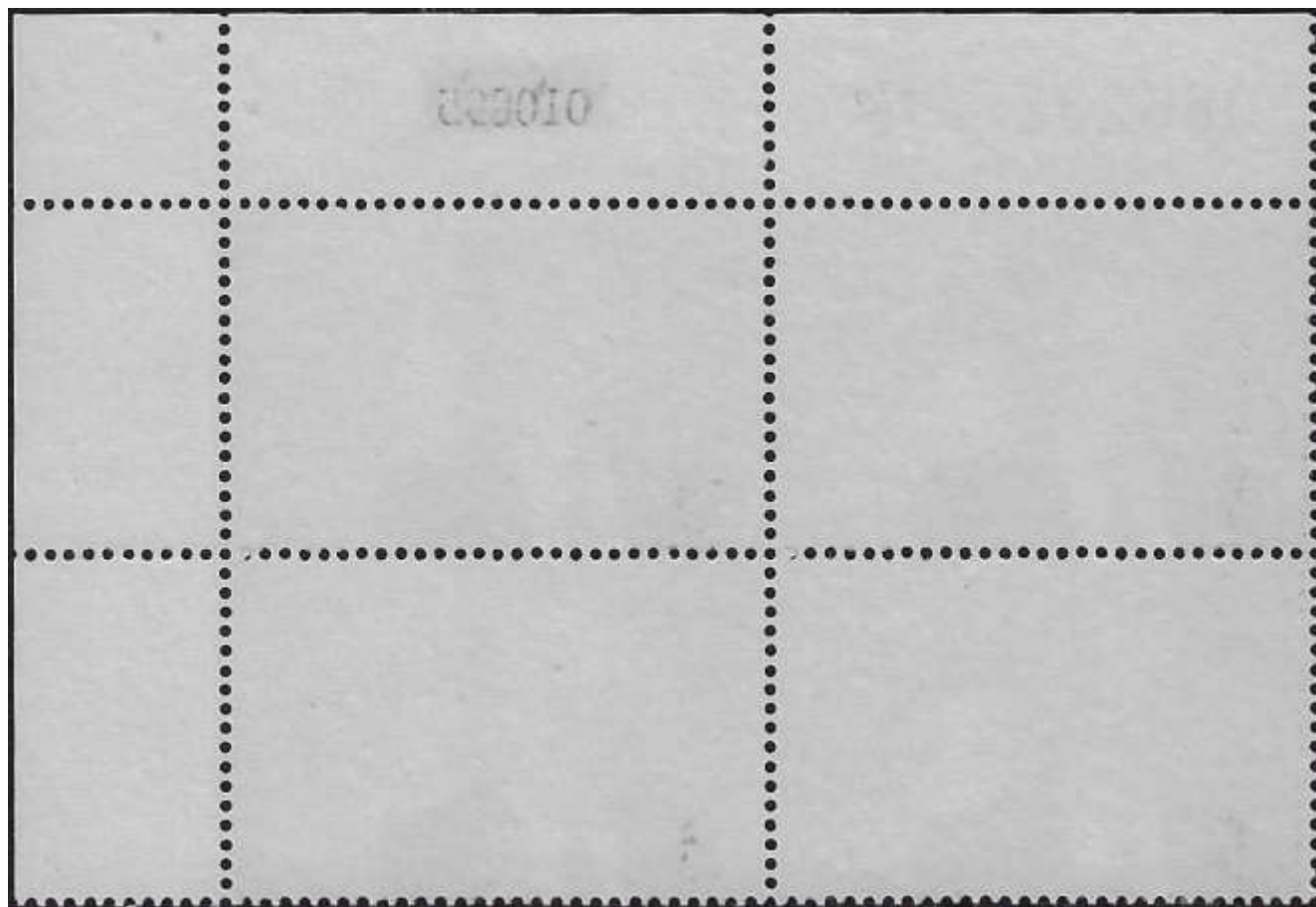
מבט מעמיק יותר מגלה כי התאריך 14.11.95 לא הודפס ישירות על נייר הבולים, אלא על מעין "טלאי" בצבע כסוף.

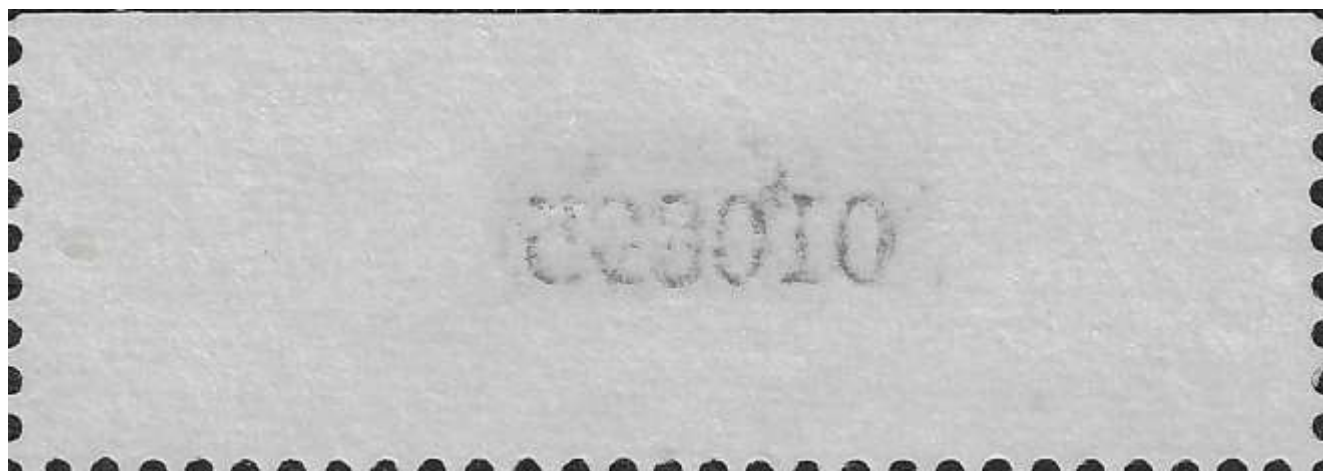
ניכר כי זו לא הייתה ההדפסה המקורית שבוצעה על נייר הבולים. ניתן לראות כי מתחת לטלאי הכסף הודפס במקור נתון אחר, אותו נועד הטלאי להסתיר ולאפשר את שילוב התאריך המתוקן.

מחיר הפזיזות

מבט אל צידו האחורי של גיליון הבולים מגלה כי אכן הודפס שם במקור נתון שונה.

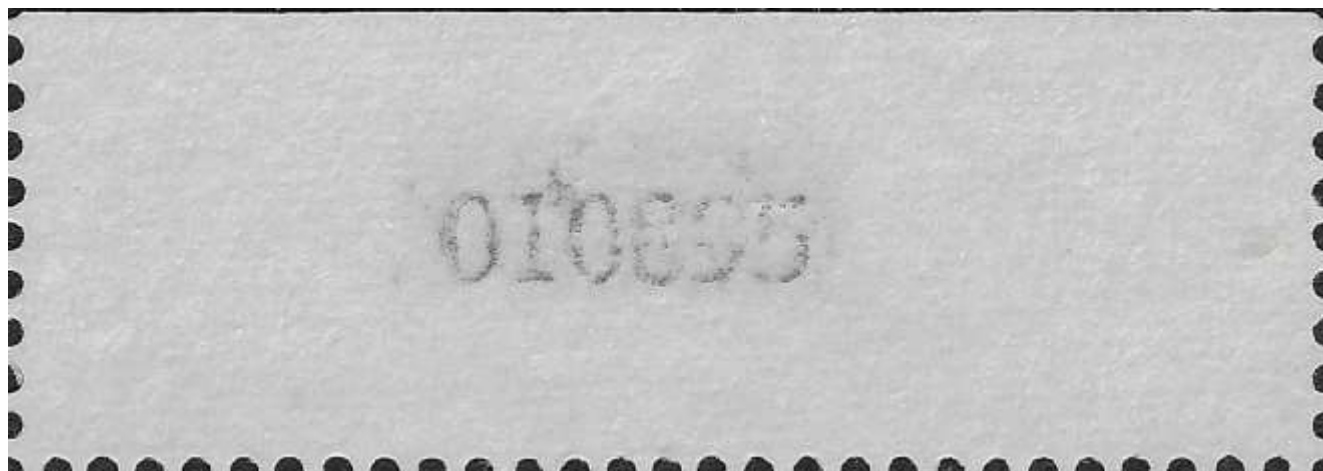

נגדיל את האזור הרלוונטי.

מחיר הפזיזות

ונהפוך את התמונה בכתב ראי על מנת שניתן יהיה לקרוא בקלות את התאריך שנרשם במקור.

010895

ברור כי תאריך ה-1 באוגוסט 1995 הוא שגוי, וכי לא יתכן שהבול הודפס שלושה חודשים לפני רצח רבין. כאשר הבחינו אנשי השירות הבולאי בתקלה שנוצרה, הוחלט על ביצוע התיקון שיסתיר את הנתון השגוי ויאפשר להדפיס את התאריך המתוקן.